

Motto: Rytíř v azbestovém brnění je, jak naznačuje adjektivum, patrně hasič; tomu nasvědčuje i zmínka o plamenech a dýmu; je však současně i kýmisi, kdo štípe dříví a hází je do otvoru studny-ohniště, tedy topičem. Hádanka je dvojsmyslná a její rozluštění zní buď „hasič“, buď „topič“; splnutí těchto dvou protikladných skutečností umožnila snad sekerka, kterou je hasič vyzbrojen. **Jan Mukařovský**

ÚVOD

Pražská škola bývá tradičně spojována s tím nejlepším, co se v českých zemích v oblasti literární vědy kdy urodilo. Díky snaze několika neúnavných popularizátorů a zastánců jejího odkazu se dá říci, že dnes se její dědictví dostalo do jisté, byť stále velice omezené míry, i do povědomí některých badatelů mimo hranice České republiky. V žádném případě nechci spekulovat o tom, zda toto dědictví čeká vůbec nějaká budoucnost, a ještě méně chci domýšlet, proč tomu tak je. Faktem je, že v domácím kontextu je toto dědictví explicitně i implicitně obsaženo v mnohém, co se v literárních zkoumáních děje – ve výzkumných ústavech, ale především na univerzitách. Stačí si jenom připomenout, kolik ze zvučných jmen, o nichž bude tento text pojednávat, se v minulosti účastnilo zásadních literárněhistorických a teoretických projektů, jejichž výstupy jsou dodnes platnými vědeckými kanonickými spisy a studijními materiály. Navíc, a to je třeba bez jakékoli senzacechtivosti zdůraznit, dějiny Pražské školy jsou pevně svázány s dějinami samotného státu a národa – Pražská škola po více než osm desetiletí reagovala (a stále reaguje) na vnější vlivy, které se na utváření jejího tvaru bezesporu podílely a podílejí. Tyto tvary už byly zkoumány z mnoha úhlů pohledu a v nejrůznějších výsecích – ani tento text není výjimkou. Jeho ústředním tématem je vztah Pražské školy a teorie vyprávění, respektive různé aspekty tohoto vztahu: nejenom, že se snaží ukázat základní vývojové tendence v historickém běhu strukturalistické literární vědy či vztah pojetí jednotlivých teoretiků k teoretickému uchopení vyprávění, ale zároveň se snaží mít neustále na zřeteli základní diachronní i synchronní charakteristiky světové literární teorie, alespoň do té míry, do níž souvisejí s výsledky kontextu českého. Jinými slovy, s jistým vědomím kontextu obecné a současné naratologie se tento text soustřeďuje na ty koncepty v dějinách české literární vědy, o nichž si jeho autor myslí, že nějakým způsobem souvisejí s tímto kontextem; jak je z rozptylu osmi předkládaných kapitol zřejmé, autor si myslí, že s tímto kontextem souvisí leccos – proto tři exkursy do ruského formalismu, pražské lingvistiky a estetiky, které na první pohled souvisejí s teorií vyprávění jen okrajově; na straně druhé některé souvislosti mezi českým strukturalismem a světovou literární teorií jsou velmi dobře doložitelné, jak, doufejme, ukazuje kapitola poslední. Zbylé kapitoly jsou soustředěny především na jednotlivé ucelené systémy vysvětlující obec-

né aspekty a fungování literárních děl, které v sobě zahrnují nějaký naratologický rozměr, jakkoli široce je tento vztah chápán. Kniha není pokusem přinést novátorský či vyčerpávající přehled české strukturalistické naratologie, ale spíše představuje osm samostatných sond postavených na jednotlivých problémech či pojetích, jejichž sjednocujícím prvkem je teoretické zkoumání vyprávění v rámci české strukturalistické doktríny.

Text samotný je výstupem z grantového projektu „Přínos českého strukturalismu k teorii vyprávění“ podporovaného v letech 2004–2006 GAAV. Děkuji tedy GAAV za přidělenou podporu, která mi umožnila se na práci samu dostatečně soustředit. Děkuji i všem, kteří mne při práci na této knize, i jinak podporovali. Knihu chci připisat svému velkému vzoru, učiteli a příteli, Mirku Červenkoví, který už sice není mezi námi, ale jako by tu stále byl. Děkuji mu tím za to, co vše pro mne kdy velkoryse udělal.